

rium doloribus infudere: quinetiam folia, vtpote quæ adstringant, vulneribus recentibus imposue-
re, & cocta in uino pernionibus. Qui folia manibus affricauerit, aut radicem exemerit, posse à uipera
feriri inficiantur.

Δρακοντίνα μικρά. DRACUNCVLVS MINOR.

CAP. CLXI.

DRACUNCVLVS minor folio constat hederaceo, magno, candidis notis insigni: caule recto,
bicubitali, versicolore, maculis resperfo purpureis, ita ut anguem planè referat, baculi crassitudine:
fructus summo caule recematim cohæret, colore primùm herbaceo, & cum ematuruit, croceo, gu-
stu feruens, mordaxque: radice aliquantulum rotunda, bulbosa, aro non absimili, tenui obducta cor-
tice. Nascitur in sepibus umbrosis. Seminis succus cum oleo instillatus, aurium dolorem mitigat:
naribus etiam ex lana impositus, polypum absomit: carcinomata illitu sistit: triginta eius grana, si
in posca bibantur, abortus inferunt. Odorem aiunt, postea quàm flaccidi flores emarcuerunt, con-
ceptus adhuc teneros enecare. Radix exalfacit: orthopnœis, ruptis, vulsis, tussis, destillationibus
auxiliatur: humores pectoris excreatu faciles reddit, siue cocta, tostaq; cum melle, aut per sese edatur,
siue farina eius ex melle delingatur. vrinam pellit, venerem excitat, cum vino pota: phagedænas vice-
rum, & quæ cacoethe vocantur, trita cum melle, & bryonia alba expurgat, & ad cicatricem perducit:
collyria ex ipsa ad fistulas, & eijciendos partus fieri solent. qui radice sua manus perfricauerunt, à vi-
peris feriri negantur: illita ex aceto vitiligines emaculat. Folia recentibus vulneribus linamentorum
vice, conuenienter imponuntur: decocta in uino pernionibus apposuisse prodest. Caseus folijs inuo-
lutus, à putredine defenditur. Succus radice ad nubeculas, albüginis, & oculorum caligines conue-
nit. Radix cocta, crudave, ad sanorum vsus, pro olere recipitur. In Gymnesijs insulis, quæ Baleares
vocantur, coctam radicem cum melle multo, in conuiuijs placentarum loco offerunt. Radix melsibus
effoditur, lotaq; frustatim conciditur, & lino traiecta, ficcatur in umbra, & ita reconditur.

Dracunculo-
rum confide-
ratio.

LICET in uetustis quibusdam Dioscoridis codicibus maioris, minorisq; Dracunculi historia speciatim diuisis ca-
pitibus adnotata reperiat: attamen cum altera ab altera parum dissidere uideatur, cumq; etiam Galenus, Paulus, &
Serapio, qui in simplicium materia Dioscoridem ad unguem secuti sunt, eiusq; dicta bona fide retulerunt, unius tantum
Dracunculi meminerint; non ab re credidere recentiorum nonnulli, horum alterum ex alterius auctoris officina pro-
diisse, & alicuius curiositate hic historia Dioscoridis accreuisse. Quamobrem ego quoq; cogor eisdem adductis ra-
tionibus, aliquatenus in eorum ire sententiam. quanquam ingenuè fateri possim, me utrunq; Dracunculum Triden-
ti, ac Venetijs uidisse. Alterum quidem, qui maior est, ari, siue rumicis folijs, sibi inuicem implicitis: caule bicubitali, ba-
culi crassitudine, uersicolore, maculis in purpuram nigricantibus resperfo, adeo ut angui similis uideatur. Alterum ue-
rò, qui & minor, & omnibus uulgaris est, folijs hederaceis, albis, quibusdam maculis conspersis: caule, ac fructu maio-
ri similibus. Quippe quòd longam ex se uaginam emittat externa parte herbaceam, interna uerò nigricanti purpura
inflectam, è cuius medio corniculum prosilit purpurascens, à quo demum racemosum oritur semen (ut Dioscorides in-
quit) cinereo primùm colore, per maturitatem uerò aureo rufescente. Quinetiam in cæteris totius plantæ notis, à ma-
ioris Dracunculi historia nihil ferè differre conspiciunt. Quapropter etsi prædicta recentiorum sententiæ non ausim
refragari, quòd rationibus satis euidentibus nitatur, & doctissimorum consensu confirmetur; cum tamen sæpius maio-
rem & minorem Dracunculum uiderim, non prorsus alienum esse mecum quandoq; cogitavi, si quis suspicetur duo ut
sunt dracunculi genera, à Dioscoride fuisse duplici etiam historia representata. Hanc quoq; illi suspicionem augere
poterit Plinius, qui non tantum duas, sed quatuor enumerat Dracunculi species lib. xxi. cap. xvi. sic inquit.
Id autem quod Græci Dracontion uocant, triplici effigie mihi demonstratum est, folijs betæ, non sine thyrsiflore, flore pur-
pureo. hoc est simile aro. Alij radice longa, ueluti signata, articulosaq; monstrauere, tribus omnino cauliculis. Ter-
tia demonstratio fuit folio maiore, quàm cornus, radice arundinacea, totidem (ut affirmabant) geniculata nodis, quot
haberet annos, totidemq; esse folia. Quarti uerò generis meminit ipse in sequentibus lib. xxv. cap. ii. cum inquit. Ea
dem Lusitanæ prouincia cognoui in agro hospitis nuper ibi repertum dracunculum appellatum, caule pollicari cras-
situdine, uersicoloribus uiperarum maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remedium. Alij sunt, quos in
priori uolumine eiusdem nominis diximus: sed huic alia figura. Aliudq; miraculum exeuntis è terra ad primas serpen-
tium uernationes bipedali ferè altitudine, rursusq; cum ipsæ in terram se condentis: nec omnino occultato eo appa-
ret serpens. hæc Plinius. Huc etiam accedat Theophrasti auctoritas, qui libro vii. cap. xi. de plantarum historia se-
cundum dracunculi genus inter ari genera constituit, his uerbis. Dracunculi autem radix (sunt enim qui genus quod-
dam ari dracunculum appellant, quòd eius caulis uarietatem habeat quandam) cibo inepta penitus est, & medicis tan-
tùm commoda. Ex his igitur, & Plinij uerbis perspicuum omnibus fieri puto, plura esse Dracontij, siue Dracunculi ge-
nera, ut etiam Venetijs oculata fide comprobari potest in horto clarissimi medici Maphei à Mapheo, ubi præter Arum
duo uirent æstate Dracunculi genera. Dracunculus, ut Galenus testatum reliquit lib. vi. simplicium medicamen-
torum, quiddam Aro persimile obtinet, tum folijs, tum radice. cæterum illo tum acrius est, tum anarius: ac proinde cal-
factorium magis, & tenuioribus partibus. Habet etiam leuem quandam adstrictionem, quæ quandoquidem cum prædi-
ctis duabus qualitatibus, acris scilicet, & amara, coniuncta est, medicamentum factum est utiq; maximè efficax. Nam
radix uiscera omnia expurgat, crassos potissimum, & lentos succos extenuans: optimumq; remedium est contumacium
ulcerum, quæ κακονδρα nuncupant. hæc Galenus. Cæterum de Dracunculo differens Mesues inter cætera simplicia
medicamenta,

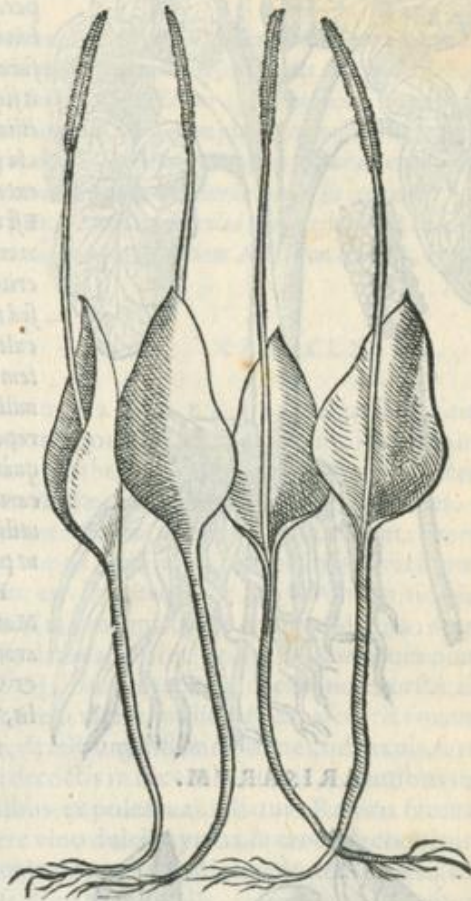
Dracunculi
species ex Pli-
nio.

Dracunculi
uires ex Gal.

medicamenta, quæ deiectoria ui pollent, scripsit, eo hausto deijci e corpore pituitam. Qua in re à Manardo acriter reprehenditur: quippe quòd ubi dixerit Galenus, ac etiam Paulus ipsum secutus, Dracunculum omnia corporis uiscera expurgare, non quòd deijciat, id agere intelligunt, sed quòd obstructiones aperiat, crassam pituitam attenuet, & uasa detergat. Ab omnibus his forma maxime differt HORTENSIS Dracunculus, quo in ac etarijs uescimur,

DRAGONCELLO.

OPHIOGLOSSON.

utimurq; ad intinctus acerrimo gustu, folio oblongo, radicibus humi repentibus, graminis modo. Sunt qui afferant hanc plantam cultorum mangonio factuam esse, & non sui natura prouenire: eam siquidem nasci putant lini semine excauatis cepis imposito, ac deinde terra recondito. Sed hos falli crediderim, quòd facto periculo, operam quidam perdidderint. Huius nec Græci, nec etiam Mauritani, quod sciam, meminere. Verum perpensa eius acrimonia, qua maxime linguam uellicat, eorum esse medicamentorum, quæ ualentissime excalfaciunt, facile conijci potest. Habetur præterea & alia herba, quam inter Dracunculi species, quidam recensent, quòd LINGVA Serpentina nonnullis dicatur, etsi non desint, qui Lucciolam, & Argentinam ipsam appellent. Nascitur hæc in pratis, sed ocysime deperditur. Proflit enim mense maio, sed cum tenerrima sit, pauco post tempore euanida flaccescit, ac subinde nusquam apparet. Mittit unum tantum folium, pingue, plantagini aquaticæ uocatæ haud dissimile, e cuius inferiore sinu cauliculus exit, pallidam serpentis ligulam in cacumine gerens: unde Græcorum uoce Ophioglossi nomen inuenit. Præstat hæc maxime ad recentia uulnera glutinanda. Quo fit, ut eam quidam mirifice extollant ad enterocelas. Maceratur in oleo, quo utuntur chirurgici ad prædicta felici (ut aiunt) successu. Δρακόντιον quod Græci uocant, Latinis Dracunculus appellatur: Arabibus, Luf, & Alluf: Italis, Dragontea: Germanis, Natter uurtz: Hispanis, Taragontia: Gallis, Serpentine.

Dracunculus hortensis.

Lingua serpentina, siue Ophioglosson.

Nomina.

Αῖνον. ARVM.

CAP. CLXII.

ARON, apud Syros lupha uocitatum, folia emittit dracunculi, sed longiora, & paucioribus distincta maculis: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, à quo croceum semen exit: radice dracunculi alba. quæ decocta estur, utpote cum minus acris sit. Folia ad esum condiuntur, & arida per se, decocta manduntur. Radix, semen, & folia dracunculi uires habent. Priuatim radix ex fimo bubulo podagris illinitur, & dracunculi more reponitur. In totum, ob mitiorem eius acrimoniã, in cibum expetitur.

ARVM

Ari confide-
ratio.

A R V M.

Ari uires ex
Galeno.

Nomina.

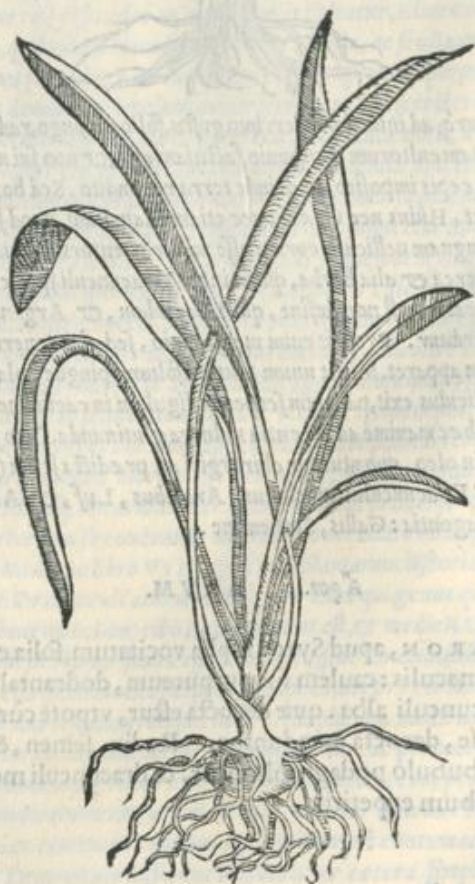
ARISARVM.

ARVM in Hetruria, item in agro Goritiensi, frequentissi-
mum prouenit, in campestribus, in uincis, in serobium margina-
bus, & passim in semitis propter sepes, praesertimq; in maritimis
nostris Senensibus, ubi uulgò ipsum uocant Gigaro ad Iarum allu-
dentes: quo modo officinis Arum corrupto uocabulo appellari so-
let. Nostrates mulieres ex Ari radicibus stillatitias aquas ad succu
parant, quas ad faciem erugendam, illustrandamq; magnis laudi-
bus efferunt. Id quod etiam efficaciter praestat insolatus radicum
succus, cerussa speciem referens, quem Gersa uulgò nominant:
is siquidem mirum in modum carni splendorem, & candorem con-
ciliat. Ari uires memoriae prodidit Galenus lib. XI. simp. med.
ubi ita scribit. Arum terrena essentia constat, sed calida: proinde
extergendi uim possidet, uerum non ualentem, sicut draconium.
Est itaq; in exiccando, & calefaciedo primi ordinis. Radices eius
maxime sunt utiles: siquidem comese crassitiem humorum medio-
criter incidunt, adeo ut & excreationibus ex pectore idoneae sint:
sed magis tamen aptum est draconium. Et lib. II. de aliment. fa-
cult. sic inquit. Ari radix rapi modo manditur. In quibusdam au-
tem regionibus acrior quodammodo nascitur, ut draconio ferè si-
milis sit. Dum rectè parare uoles, prioris decoctionis aqua effusa,
repente in alteram calidam iniicere conuenit. Cyrenis contra,
quam in nostra regione, Arum se habet: nam illic minimum medi-
camentosi, minimumq; acrimoniae possidet, adeo ut uel raris sit
utilius. Idcirco radicem quoq; in Italiam comportat, ut quae absq;
ut putrescat, aut regerminet, longo tempore perdurare possit.
Herba, quam Graeci ἀρον, & Latini similiter Arum dicunt,
Mauritanis Iarus & Sara uocatur: Barbaris, Aron, Barba a-
aron, Dragontea minor, & Serpentaria minor: Italis, Aro,
& Gigaro: Germanis, Klein natter uurtz: Hispanis, Yaro: Gal-
lis, Vid de chien.

ARISARVM ALTERVM.

ARISAEMA.

ARISAEMA.

ARISARVM exigua herbula est: cuius radix oleæ magnitudinem implet, longè maioris quàm aron acrimoniæ. Vnde illitu nomas fistit. Fiunt collyria ex ea, ad fistulas efficacia. Illitu radicis, genitale animalis cuiuscunque in perniciem agitur.

ARISARON, Plinio lib. xxiiii. cap. xvi. auctore, in Aegypto nascitur, similis aro, minor tantum, minoribusq; folijs, & utique radice, quæ tamen oliuæ grandis magnitudinem implet. Huius duo hodie ab herbarijs ostenduntur genera: quorum utrunque ad me primum misit Aloisius Anguillarius Romanus horti Patauini præfectus, diligentissimus rei herbariæ inquisitor. Qui præterea testatus est, Arisarum plurimum nasci in agro Romano, non longè ab urbe. Hæc eadem Arisari genera postea ab alijs etiam accepimus. Vtriusque picturam exhibere libuit, non quòd utrunque probemus (alterum enim non uerum putamus) sed ut de ijs aliorum etiam sit iudicium. Meminit Arisari Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum his paucis. Arisarum multò minus est aro. Radicem habet oliuæ magnitudine. Est autem multò ipso acrius. Vt Græcis ἀρίσαρον, ita etiam Arisarum Latinis, & Arisaro Italis nominatur.

Arisari historia.

Arisari uires ex Galeno.

Nomina.

HASTVLA REGIA vulgaris notitiæ est: folijs maioris porri: caule læui, ferente in cacumine florem, quem anthericon appellant: radices subiacent oblongæ, rotundæ, glandibus similes, gustu acres. Quæ exalfaciunt: vrinæ, & menses epotæ ciunt: lateris doloribus, ruptis, conuulsis, & tulsibus, drachmæ pondere potæ ex vino medentur. Ea verò vomitiones adiuuat, ludicri tali magnitudine commanducata: à serpente demorsis datur aptissimè, trium drachmarum pondere, verum folijs, floribus, & radice ex vino morsus illinire oportet: item vlcera fordida, & depascencia: mammarum quoque, & testium inflammationes, tubercula, furunculosque: decoctis in fæce uini bulbis, recentibus inflammationibus ex polenta auxiliatur. Radicis succus adiecto uetere vino dulci, myrrha, & croco decoquitur, fitq; perquam utile oculis medicamentum: ad purulentas aures per se, & cū thure, melle, vino, & myrrha tritus, prodest: in contrariam aurem infusus, dentium dolorem mitigat. Cinis è radice illitus, alopecias ad pilum reducit. oleum in excauatis radicibus igni decoctum, illitu exulceratis pernionibus, & ambustis igni, conducit: & surditati instillatum in aurem auxiliatur. Candidam uitiginem, linteo antea perfrictam in sole, illita radix emendat. Semen, floresque in uino poti, scolopendræ, & scorpionum uenenis, mirum in modum resistunt: aluum purgant.

HASTVLA regia, quæ Græcis dicitur Ἀσφόδελος, planta est non ignota. Huius caulem (ut Plinius est auctor libro xxi. cap. xviii.) Theophrastus, & serè Græci omnes eu-

Asphodeli historia.

bitalem, & sæpe duum cubitorum, anthericum uocauerunt: radicem uerò, id est, bulbos, asphodelon. Latini autem illud albucum, & asphodelum hastulam regiam dixerunt. Planta hæc spectatu mira, & iucunda est, cum integra effoditur, ob ingentem bulborum numerum, qui circumquaq; dependet: quippe quòd aliquando eius aliquam uiderim bulbis ultra centum radici coherentibus. quanquam loco citato tradit Plinius, Asphodeli radicem alijs numerosior rem esse, ut quæ octoginta simul accruatis sæpe bulbis reperitur. Vermes Albucum creat (ut Theophrastus ait) qui in uolucres bestiolas foscularum specie degenerant: ij tandem cum flaccescens inaruerit scapus, eroso conceptaculo prouolant. Mandebatur antiquitus, Hesiodo teste, huiusce plantæ tum caulis in cinere tostus, tum bulbos cum semine, oleo, & sale addito: quinetiam cum ficis, mira uoluptate. Extulit magnis laudibus Asphodeli radices Nicander in suis theriacis, ad serpentium morsus, & scorpionum ictus. Meminit earum quoq; Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, sic inquit. Asphodeli radix utilis est, sicut ari, asari, & dracontij, nempe extergentis, & discutientis facultatis. Vstæ autem cinis calidior, & exiccantior, subtiliorq; ac digerere potentior efficitur, ac proinde & alopecias sanat. hæc Galenus. Ceterum asphodeli radix mirificè commendatur Aëtio libro primo ad cien-

Asphodeli uires ex Gal.

E dos

Nomina. dos menses, his uerbis. Asphodeli radix in uino albo uetere decocta, & uino calido meraco cyathi mensura hausto, menses suppressos celerrime ciet. Planta, quæ ἀσφόδελος Græcè, Hastula regia Latine uocatur: Arabicè, Cheunce, Bhunte, Biruach, Abg, seu Axeras: Italicè, Asphodelo, Amphodillo, & Hastula regia: Germanicè, Gold uurtz, & Heidnisch: Hispanicè, Gamones, Gamonites: Gallicè, Aphrodiles.

Βολβός ἐδάδιμος. BVLBVS ESCULENTVS. CAP. CLXV.

ESCVLENTVS bulbus vulgò cognitus, à nobis estur. Stomacho, & aluo utilis rufus, & qui ex Aphrica defertur. Amarus uerò, & scillinus, stomacho aptior est, & concoctionem adiuuat. Bulbi omnes acrimoniam habent, excalfaciunt, uenerem stimulant, linguam, tonsillasque exasperant, multum alimenti præbent, carnes creant, inflationem pariunt. luxatis, fractis, articulorum doloribus efficaciter illinuntur: spicula extrahunt: gangrænas, & podagras ex melle, aut per sese hydropicorum tumores, & canum morsus cum melle, & piperis polline illiti cohibent: sudores compescunt: stomachi dolores mitigant: furfures, & ulcera, quæ in capite manant, cum tosto nitro abstergunt. fugillata, varosque per se, aut ex oui luteo, & lentigines cum melle, vel aceto, emendant: fractis auriculis, vnguibusque, ex polenta medentur. Iidem calidis cineribus torrefacti, tollunt ficus: item cum cinere è manarum capitibus, impositi. Cremati uerò, & cum alcyonio misti, vitia cutis in facie, atrasque cicatrices, in sole illiti emaculant. faciunt ad rupta, si cum aceto costi edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinentum, quoniam neruos tentant.

Βολβός ἐμετικός. BVLBVS VOMITORIVS. CAP. CLXVI.

BVLBVS, quem vomitorium uocant, folia habet lentiora multò, & longiora, quàm bulbus esculentus: radicem similem, cortice nigro. Ea radix mansa, aut decoctum eius potum, uescicæ malis medetur: vomitiones mouet.

BULBORVM genera, esculentum, & uomitorium, antiquis uulgò notissima fuisse ex eo maxime constat, quòd eorum faciem non representauerit Dioscorides. Nobis uerò Bulbi eam ob causam, uel quòd iandiu exoleuerint, hodie omnibus tum medicis, tum herbarijs adeò incogniti sunt, ut neminem hactenus inuenerim, qui eos legitime demonstraret. Veteribus autem fuerunt in frequentissimo ciborum usu; his præsertim admisti, quæ ueneris conciliandæ gratia parabantur, utpote qui uenerem stimulent. Quòd autem ad id expetiti, & commendati fuerint, Martialis aperte testatus est in Xenijs suis, dum cecinit.

Cum sit anus coniunx, cum sint tibi mortua membra,

Nil aliud bulbis quàm satur esse potes.

Multorum erior. Caterum non defuerè, qui crediderint Bulbum esculentum esse Ascalonium cepe, aut fissile illud ceparum genus, quod Hetruscis uulgò uocatur Cipolla maligna. Sed horum error manifestè deprehenditur ex Theophrasto, qui Ascalonium, fissileque cepe inter ceparum genera libro VII. cap. IIII. de plantarum historia recensuit, non autem inter Bulbos, de quibus speciatim disseruit libro VII. cap. XIII. Bulborum meminit Galenus libro VI. simplicium medicamentorum sic scribens. Bulbus esculentus frigidior, & crassior est, lentumque succum procreat. Nam & coctu difficilis est, & flatuosus, & uenerem prouocans. Attamen illitus ob amaritudinem, simul & adstrictionem, abstergit, simul & glutinat, & nimirum etiam exiccat. Est enim ostensum, amaritudinem in extergentibus esse substantijs, adstrictionem uerò in glutinantibus. At siccitas utranque consequitur. Bulbus autem uomitorius multò est calidioris temperaturæ, quàm prædictus bulbus. Et libro II. de alimentorum facultatibus, sic de bulbis scribit. Bulbi genere cum prædictis conueniunt. Nam horum quoque radix direptis folijs manditur: in uere interdum ipse etiam coliculus. Amarum, austeramque uim euidenter bulbi in se habent: quamobrem elanguescentis stomachi aliquatenus excitant auiditatem. At uerò neque ijs aduersantur, quibus è thorace, atque pulmone pus conuenit expuere: quanquam crassiore, ac glutinosiore sunt corporis substantia. Etenim amaritudo crassitudini reluctatur, lenta, crassaque nata incidere, quemadmodum in commentarijs de medicamentis prodidimus. Quapropter bis elixi uerius quidem alent, sed excreare uolentibus aduersantur, utpote omni amaritudine exuti. Tum uerò ex aceto, oleo, garòque mistis, esitare satius fuerit: nam ita magis profectò oblectabunt, ac nutrient, minusque instabunt, ac facilius concoquentur. Βολβός qui Græcis ἐδάδιμος, Latinis Bulbus esculentus cognominatur: Mauritanis, Basar alzir: Italis, Bulbo che si maligna. Qui uerò Græcis Βολβός ἐμετικός, Latinis Bulbus uomitorius dicitur: Mauritanis, Zir: Italis, Bulbo uomitorio.

Σκίλλα. SCILLA. CAP. CLXVII.

SCILLA uim acrem, atque feruentem habet. assatam ad multa utiliore esse constat. Polline ad crustam subacto, aut luto oblita, in clibanum conijcitur, aut carbonibus obruitur, donec obducens crusta sufficienter intosta fuerit: qua exempta, si non emollescat, altero polline simili, aut luto circumlinitur, & eadem, quæ prius, fiunt: nam quæ ita non assatur, interaneis maxime noxia est. Torretur item in olla, indito operculo, quæ in furnum demittatur. Sumi etiam solet quod

SCILLA.

quod maximè est medium, direptis viuótenus tunicis, quod frustatim cōsectum coquitur, mutata sæpius aqua, donec ipsa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat: traiectaq; lino frusta siccantur in vmbra, ita ut ne ulla qui dem parte se contingant. His scillæ segminibus ad oleû, vinum, aut acetum scillinum utimur. Ad rimas pedum, interna pars crudæ scillæ in oleo feruefacta, aut cum resina liquefacta, imponitur. decocta in aceto demorsis à vipera, cataplasma est. Ad singulas assæ partes adiectis octonis tosti salis, cochlear vnum, aut alterum damus ieiunis, ad emolliendam aluum: in potu autem, & odoratis medicaminibus, & quibus vrinam ciere volumus, hydro picisque, & stomachicis, quibus innatat cibus, regio morbo, torminibus, in tussi vetere, suspiriosis, & ore rejicientibus, tres obolos in delinctu ex melle sumpsisse satis est. Coquitur cum melle, & estur eorundem gratia, maximè vt concoctionem adiuuet: strigmenta per aluum extrahit. Cocta, & simili sumpta modo, eosdem præbet effectus: sed cauendus scillæ usus his, qui intestinum sentiunt ulcus. ad penfiles uerrucas, & perniones, tosta efficaciter illinitur. Tritum semen, & in carica, aut melle deuoratum, aluum emollit. Scilla tota in limine ianuæ suspensa, mali medicamenti noxam arcet.

Ραγκράτιον. PANCRATIUM. CAP. CLXVIII.

PANCRATIUM, quod aliqui scillam appellant, radice est magni bulbi, subrufo colore, aut subpurpureo, gustu amaro, ac feruente: folijs lilij, sed longioribus.

Scillæ vires, & præparationem habet, eodemque pondere in morbis efficaciter assumitur: cui tamen mitior, quam scillæ facultas inest. Radicis succus cum erui farina digeritur in pastillos, qui hydro picis, splenicisque cum hydromelite, commodissimè dantur.

40 SUPERIORIBVS annis credidimus, Scillas, quarum in Italia omnibus tum medicis, tum sepalsarijs communis est usus, legitimas esse: in hanc autem opinionem ueneram pluribus coniecturis ac rationibus fretus. In primis enim Plinium inueneram lib. XIX. cap. V. Scilla maiorem quam ceteris bulbaceis radicibus amplitudinem reddidisse. quare cum sæpe uisidsem ex his Scillis, quibus passim utimur, nonnullas ad tantam magnitudinem creuisse, vt ferè caput hominis æquarent, non poteram non existimare illas esse ueras. Deinde legeram apud Theophrastum lib. VII. cap. XII. de plantarum historia, Scillam prius caulibus floreiq; gignere, quam folia. Id quod in nostratibus cum manifeste deprehendatur, mihi quidem non uidebatur esse discedendum à vulgari opinione. A uide quod sæpenumero quasdam Scillas uidi paruas, pyro paulo maiores: has equidem putabam Pancratium esse: illas uero communis usus, Scillas. idq; eo magis, quod Dioscorides tribuit Pancratium radicem magno bulbo similem: horum autem radix mediocrius potius, quam eximia crassitudinis sensetur. Verum cum postea aliquantò accuratius harum plantarum historiam expendissem, inueni Aloe folium, Dioscoridis & Pliny testimonia, scilla similitudinem habere. Quod nimirum refertur Scilla communis usus, ut que folia ferat non aloe, sed lilio proxima: inter qua non parua quidem intercedit differentia. Quinetiam legi in Theophrasto & Plinio, quod Scilla florat ter in anno. hoc item non euenit nostris uulgariibus Scillis. Hinc itaque iure quodam factum est, ut de Scilla non ulterius uulgarem illam tenerim, sed in dubiam uenerim sententiam, an scilicet Scilla communis usus legitima & sint, & dici mereantur: aut alia reperiuntur, que folijs aloe similibus proueniunt. Caterum dum adhuc in hac re dubia uersarer, à quibusdam medicis Hispanis accepi in Hispania maritimis Scillas innumeras oriri nostratibus duplo maiores, folijs aloe amulantibus, sed minus crassis: qua amaritudine, acrimonia, ac uirium præstantia communes nostras Scillas longe uincunt. Tam ergo non dubitauerim asserere prædictas Hispania Scillas, ueras esse, nostrates uero legitimum esse Pancratium Dioscoridis. huic enim pulchrè respondent folia, qua lily sunt, uerum longiora. Nec obstat, meo quidem iudicio, quod Dioscorides scripserit, Pancratium radicem esse magno bulbo similem. nanque bulbos hoc loco genus, non speciem denotat. Atque adeo hinc fortasse fit, ut Scilla, quarum est communis usus, non ea præsent efficaciter, qua legitima pollicentur: quod Pancratium (ut Dioscorides testatur) mitior, quam Scilla facultas inest. Quidam atatis nostra medici in cerebri, & neruorum frigidis affectibus, Scillam crudam ab inuolucris repurgatam minutim secant, & cum melle plurimo in uas uitreum conijciunt, insolatq; per astatem, ardente præsertim serio. Deum percolato melle utuntur ad comitiales, & alias cerebri agitudines, à frigiditate excitatas. Sed alia longè diuersa fuit Galeni ad hos usus scille paranda ratio. Quippe qui concisam Scillam nunquam melle commistam exposuit insolandam, sed ut ab ea succum sole colloquatum in diebus canicularibus excimeret, in fictile, uel uitreum uas, in quo primum mel fuisset, dissectam scillam immittebat: deinde tantisper insolabat, donec solaribus radijs ipsa liquefceret. Ex quo palam fit, quod plerique à Galeni instituto prorsus aberrant, ut qui scillinum mel conficiant scille liquoris uice. Scilla (vt memoria scriptum reliquit Galenus lib. VIII. simplicium medicamentorum) admodum incidentem facultatem obtinet, non tamen admodum calidam. Sed secundum hoc eam quispian secundi ordinis censet excalescentium. Præstat autem aut assam, aut elixam sumere: sic enim uirium eius neuentia exoluitur. Nomen illi Græcum est ραγκράτιον. Latinum item Scilla: Arabicum, Haspel, Hausel, Aschil, seu Alaschil: Italicum, Scilla: Germanicum, Meer Zwiibel: Hispanicum, Cebolla albatrana: Gallicum, Siipouille, Charpentaire, & Orignon marin.

Scillæ, & Pancratij confiderratio.

Scillæ præparatio.

Scillæ vires ex Galeno. Nomina.

Κάππαρις. CAPPARIS. CAP. CLXIX.

CAPPARIS aculeatus frutex est, qui in terra stratus magis in orbem euagatur. Spinas, vt rubus, habet in hami modum aduncas: folia mali cotoneæ, rotunda: fructum oleæ similem, qui cum dehiscens panditur, florem candidum promit: quo excusso, non nihil glandis oblongæ figura inuenitur, quod apertum grana acinis puniceorum familia ostendit, parua, rubicunda: radices lignosas spargit, grandes, numerosasq;. Tenui plerumq; solo, asperisq; locis, in insulis, & iuxta rudera nascitur. Caulis, & fructus, cibi gratia condiuntur. aluum turbat, stomacho aduerfatur, sitim gignit: co-

E 2 cta tamen

CAPPARIS.

Capparú con
fideratio.Capparum fa
tio.Capparis ui
res ex Gal.

ita tamé stomacho, quàm cruda utilior est. Fructus drachmis duab⁹ in vino potus, quadraginta diebus, lienem absumit, & urinã, cruentumque excrementum emittit: bibitur utilissimè in coxarum doloribus, & neruorum resolutione, item ruptis, & conuulsis: menses ciet, caput purgat. Dentium dolorem sedat semen ex aceto de coctum, colluto inde ore. Aridus radicis cortex ad eadem proficit: vlcera omnia vetera, & fordida, & quæ occalluerunt, expurgat: lienosis cum farina hordei illinitur: dente demorsa, dolori eius auxiliatur: cum aceto trita, vitiligines albas absterget. Radix, foliaque intrita, strumas, ac duritias discutunt. Aurium vermiculos infusus succus enecat. Africa, & præsertim Marmarica capparís, vehementer inflat. Apula vomitus facit. & quæ à Lybico, & quæ Rubro mari, defertur, mirum in modum acris est: siquidem in ore pustulas excitat, gingiuasq; osse tenus excet. quare in cibis non ab re damnatur.

CAPPARIS frutex est in Italia vulgaris satis notitia. Floribus enim, & fructibus muria asseruatis frequentissimè in cibis utimur. Ex ijs suauiores, & qui cum palato maiorem ineant gratiam, sunt recentes acerrimo asseruati aceto, quod pleriq; faciunt in Hetruria. Præstantissima capparees ex Alexandria Aegypti Venetias aduehuntur. Est & in Apulia capparum prouentus, unde etiam plurimè deferruntur, uerim longè deteriores his, quæ ex Aegypto importantur. Vomitiones capparees haudquam cient, ut Dioscorides inquit: nisi fortasse hac facultate sint præditæ, dum recentes, ac urides comeduntur, anteaquam muriam experiantur, & inde elixentur. Proueniunt etiam Romæ in collapsis ædificiorum parietibus, ruderibusq;, præsertim circa Pacis templum, itemq; Senis, quæ quidem Apulis saporis præstantia minimè cedunt. In cultis nasci capparees negat Theophrastus lib. VI. cap. V. de plantarum historia. Seruntur tamen hac ætate, colunturq; perinde ac segetes, et legumina, quemadmodum & Plinij tempore, qui ferendi rationem lib. XIX. cap. VIII. his uerbis explicauit. Quippe cum capparís quoque feratur, siccis maxime, area in defossu cauata, ripisq; undiq; circumstructis la-

pide, aliàs euagatur per agros, & cogit solum sterile scere. Floret ætate. uiret usque ad Vergiliarum occasum. Sabulosis familiarissimum. Capparis uires reddidit Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Capparis radicis cortex uincemem habet qualitatem amarã, proximam acrem, deinde acerbam. Ex quo liquet, quòd diuersis, pugnantibusq; constet facultatibus. quippe abstergere, purgare, incidere potest amaritudinem: ex calfacere, incidere, digerere acrimonia: porrò contrahere, densare, constringere acerbitate. Idecirco lienes induratos, si quid aliud, hoc medicamentum iuuare ualet, tum fors idoneis illincendis remedijs admistum, tum intrò in corpus assumptum; siue decoctum in aceto, aut oxymelite, & id genus, siue aridum contusum, illisq; permistum. Quippe cum aperte crassos, lentosq; humores hoc pacto sumptum euacuet, nec eos tantum per urinas; sed & per uentrem: sæpe etiam sanguinolentos defert, unde & lienes adiuti sunt, & coxarum dolores. Quinetiam menses promouet, & ex capite purgat, detrahitq; auxiliaturq; ruptis, atq; conuulsis. Ceterum cuiusmodi ipsum potioni in quoque affectuum misceri conueniat, non est præsentis instituti persequi. Porrò radicis eius cortex ulceribus malignis cataplasmatibus modo impositus, non malum est remedium, ut qui illa extergere ualeat, ne segniter desiccare. Præterea dentium labores prædictarum qualitatum ratione adiuuat, interim cum aceto coctus, interim cum uino, sæpe etiam solus dentibus mansus, ac morsus. Ex dictis ergo clarum est, incidendi quandam ei facultatem inesse, itemque extergendi, digerendi, contrahendi. Vitiligines siquidem cum aceto detrahit, & chceradas, & duros tumores digerit, idoneis ad ea medicamentis mistus. Radicis cortici, fructus proportionem uirium respondet, nisi quòd ad omnia sit imbecillior. Imò et folia, & caules eius, similem uim obtinent. meminiq; me folijs quandoq; paucis diebus duritiem chceradis naturam referentem discussisse. Sed admiscemus scilicet illis quippiam, quòd eorum uirium obtundat uehementiam. Nec mirum est, quòd aurium uermes succus amaritate occidat sua. Porrò capparís, quæ in admodum feruentibus regionibus prouenit, ut quam fert Arabia, multò est nostrate acrior, adeò ut plurimum etiam habeat facultatis adurentis. Et lib. II. de aliment. facultatibus, sic de Cappare scribit. In Cypro Capparis plurima prouenit. Facultas eius tenuium admodum est partium: proinde minimum alimenti in corpus eorum, qui ipsa uescuntur, distribuit. quemadmodum & alia omnia, quæ tenuibus constant partibus. Utimur autem fructu huius plantæ magis, ut medicamento, quàm ut alimento. Importatur ad nos etiam sale conspersus, quia solus asseruatus putrescit. Clarum ergo est, quòd capparís adhuc uiridis, anteaquam sale condiatur, plus habet nutrimenti: nam ex salitura permultum eius amittit, niq; sal abluatur, prorsus haud quicquam nutriet: aluum tamen subducet. Verum ablutus, & demaceratus, donec omnem salis naturam exuat, ut minimi sanè alimenti cibus est, ita obsonium, & medicamentum, cum ad excitandum prostratum appetitum, tum ad deradendam, deiciendamq; pituitam uentri adhaerentem accommodatum erit, ac deniq; ad lienis, iccorisq; amolendas obstructions. Verum in hos usus cum oxymelite, aut oxelæo ante alias omnes dapes sumi oportet. Tenellis porrò capparís germinibus homines, ut tercbinthi turionibus, uescuntur: cumq; adhuc

huc uident, in oxalme, & aceto, non secus atq; bos, reponunt. *Planta, quæ καρωπαρι* Græcè, *Capparis* similiter Latine dicitur: *Arabicè, Cappar & Kappar*: *Italicè, Capparo*: *Germanicè, Kappren*: *Hispanicè, Alcaparras*: *Gallicè, Cappelz*.

Nomina.

LEPIDIVM DIOSC.

LEPIDIVM PAULI, ET PLIN.

λεωίδιον. LEPIDIVM.

CAP. CLXX.

LEPIDIVM, aliqui gingidium vocant, herbula vulgò nota. muria cum lacte seruatur. Vis fo-
 40 liorum acris, & exulcerans. quapropter ischiadicis trita, præsentissimum est auxilium, si cum he-
 lenij radice, quarta parte horæ, illinatur: lienosis simili modo prodest: lepras eximit. Radix appensa
 collo, dolore dentium liberare existimatur.

CUM satis superq; à nobis ostensum sit, in primi libri calce, in Iberidis commentatione, Iberidem nihil à Lepi-
 dio differre, superuacaneum esset, hic ea repetere, quæ ad Lepidij historiam explicandam loco citato diffusius addu-
 ximus. Siquidem eò quisq; facile accedere potest, qui ea, quæ ibi diximus, scire desiderat. Veruntamen illud silentio
 non inuoluendum duxi, quòd Plinius in Lepidij historia prorsus à Dioscoride dissentire deprehenditur. Quippe qui
 scripserit lib. XIX. cap. VIII. Lepidium cubitali longitudine assurgere, folijs laurinis, non autem nasturtij, ut Dio-
 scorides inquit. Quod sanè nobis insinuare uidetur, Plinij Lepidium eam esse Iberidis speciem, quam scribit Paulus
 lib. III. de coxendicium dolore agens, folia lauri proferre. Hæc enim (ut libro superiore diximus) ea facile fuerit,
 50 quam uulgus herbariorum ideo Piperitum nominat, quòd acerrimo gustu linguam mirum in modum uellicet. Caterum
 non possum non admirari, quòd tam facile crediderint Hermolai, Manardus, ac Ruellius illos secutus, Lepidium eam
 plantam esse, quæ uulgò in Italia appellatur Raphano. Nam cum hæc folijs sit helenio paulò minoribus, & uerbasco
 maioribus, nullo pacto Dioscoridis Lepidium referre potest, ut quod tenuis admodum sit herba. Nec item Plinio ad-
 stipulari uidentur, qui Lepidium prodidit laurinis folijs exire in cubitalem altitudinem: nisi fortasse ij clarissimi uiri
 nostratem Piperitum, quæ procul dubio Plinianum refert Lepidium, Raphanum uocauerint. Quod λεωίδιον Græ-
 ci, Lepidium quoq; Latini uocant: Mauritanij, Seit aragi, Hausab, Asceitaragi, seu Sitharagi: Itali, Lepidio: Ger-
 mani, Gauchbluon, & Vuilder kresz: Galli, Passerage, & Nastort sauuage.

Lepidij confi-
 deratio.

Lepidium Plinij.

Lapsus Her-
 molai, Manar-
 di, & Ruellij.

RANUNCVLVS PRIMVS.

RANUNCVLVS SECVNDVS.

10

20

30

RANUNCVLVS TERTIVS.

RANUNCVLVS QVARTVS.

40

50